

شفاعت روز قیامت

بحث «شفاعت در روز قیامت» دارای جنبه های متعددی است و بحث ما در این رابطه اکنون در مورد کسانی است که بجهت آبرومندی و موقعیت خاصی که در پیشگاه حضرت حق دارند در روز قیامت به شفاعت قیام میکنند و خداوند نیز شفاعت آنها را میپذیرد.

در این رابطه در مقاله های قبل درباره شفاعت حضرت پیغمبر اسلام صلی الله علیه وآله و قرآن مجید توضیح داده شد اکنون ادامه بحث درباره شافعان دیگر:

شفاعت ائمه اطهار علیهم السلام

الف- از جمله کسانی که در صحنه قیامت با شفاعت خود بسیاری از گناهکاران را که در دنیا با آنان ارتباط داشته و از رویت آنان پیروی نموده اند از سقوط و عذاب نجات میدهند «ائمه اطهار علیهم السلام» میباشد بلکه براساس آنچه که از روایات استفاده میشود شفاعت چهارده معصوم علیهم السلام منحصر بر روز قیامت نیست و پیش از روز قیامت و بعد از آن نیز افراد بسیاری در مراحل مختلف - که توضیح خواهیم داد- مشمول شفاعت آنان میشوند.

در کتاب کفایة الموحدين که کتاب بسیار ارزنده ای است و یکدوره عقائد اسلامی را با دلیل و برهان بقلم فارسی در ۳ جلد تنظیم کرده است که جلد اول آن در رابطه با توحید و عدل و نبوت و جلد دوم آن در امامت و جلد سوم آن در معاد است در جلد سوم آن میگوید:

گسترده گی و عظمت مقام شفاعتی که حضرت محمد صلی الله علیه وآله و اهل بیت او دارند برای هیچیک از پیغمبران دیگر و ملائکه

آیت الله حسین توری

ثابت نشده است شفاعت پیغمبران و فرشتگان فقط در روز قیامت برای گناهکاران از امام یا بعد از آن می الحمله است ولی شفاعت حضرت محمد و اهل بیت او علیهم السلام در چند مورد است:

۱- هنگام مرگ

براساس روایاتی که قبلاً ذکر گردید ائمه علیهم السلام در حالت اختفت از انسانها که در آستانه مرگ قرار گرفته اند در بالین آنها حضور میباشند و در این هنگام چله بسا درباره برشی از افراد که مشمول غضب الهی هستند شفاعت میکنند که در نتیجه آن افراد از عذاب و غضب خداوند نجات پیدا میکنند و مشمول رحمت پروردگار میشوند.

۲- در قبر

چه بسا افرادی که در هنگام ورود به قبر مستحق عذاب خداوند میباشند ولی از طرفی هنوز قابلیت شفاعت از آنها سلب نشده است این قبیل افراد نیز مورد شفاعت اهل بیت علیهم السلام در قبر قرار میگیرند و از عذاب و سقوط نجات پیدا میکنند.

۳- در عالم برزخ

بسیاری از اشخاص در عالم برزخ بواسطه پرونده سنگین و سیاهی که دارند گرفتار عذاب الهی میباشند ولی بواسطه شفاعت اهل بیت (ع) مشمول عنایت حضرت حق میگردند و عذاب خداوند از آنها برداشته میشود.

۴- روز قیامت

گسترده ترین صحنه برای شفاعت حضرت پیغمبر صلی الله علیه وآله و اهل بیت گرامیش (ع) روز قیامت است که دارای ۵۰ موقف است لذا در تمام این مواقف گناهکارانی که لایق شفاعت میباشند از شفاعت آنها برخوردار و از عذاب خداوند نجات مییابند.

۵- پس از دخول در آتش

افراد بسیاری از مسلمانان که در مراحل پیش استحقاق شفاعت را نداشته اند و بواسطه تباهی اعمال وارد آتش جهنم شده اند پس از مدتی توقف در جهنم بواسطه شفاعت آنحضرت و اهل بیت عزیزش (ع) مشمول رحمت حضرت حق میگردند و از عذاب خداوند نجات پیدا میکنند و البته این تفاوتها در مشمول شفاعت شدن، با اعمال انسانها در صحنه زندگی دنیا ارتباط دارد.

روایاتی که دلالت بر شفاعت اهل بیت علیهم السلام دارد زیاد است و ما برای نمونه بذكر تعدادی از آنها در اینجا اکتفا میکنیم:

۱- حضرت صادق علیه السلام فرمودند: «خداوند متعال در روز قیامت همه انسانها را که از آغاز خلقت تا انجام آن بوجود آورده است در یک بیابان در حالی که ظلمت شدیدی همه آنها را فرا گرفته است جمع میکند. مردم در این حال

بدرگاه پروردگار تضرع میکنند که پروردگارا وسیله نجات ما را از این تاریکی فراهم کن، در این حال گروهی با چهره بسیار تابناک وارد صحنه محشر میشوند و نور چهره آنها باندازه ای گسترده است که پهنه عرصه قیامت را روشن میسازد.

مردم محشر چنین گمان میکنند که اینها پسران خدا هستند ولی از جانب خداوند این ندا میآید که اینها پسر نیستند. از آن پس آن مردم چنین تصور میکنند که اینها فرشتگان خداوند میباشند اما از جانب خدا ندا میرسد که اینها فرشتگان نیز نیستند.

بعد از آن مردم چنین فکر میکنند که اینها شهیدان راه خدا میباشند ولی از جانب حضرت حق ندا میرسد که اینها شهدا نیز نمیباشند. مردم میپرسند پروردگارا اینها کیستند؟ از جانب خداوند گفته میشود که از خودشان سوال کنید در این حال مردم از آنها میپرسند که شما با این عظمت و جلال خیره کننده چه کسانی میباشید؟

آنان در پاسخ میگویند: «ما ذریه محمد صلی الله علیه وآله و فرزندان علی علیه السلام و مخصوص کرامت خداوند هستیم ما امروز ایمن و مطمئن میباشیم».

در این حال خداوند بآنها میفرماید اکنون شما درباره اهل ولایت و شیعیان راستین خود شفاعت نمائید آنها اقدام بشفاعت میکنند و خداوند شفاعت آنان را میپذیرد.^۱

۲- معاویه بن وهب که یکی از راویان معروف احادیث اسلامی و مورد وثوق کامل میباشد می گوید از حضرت امام صادق علیه السلام از معنای گفتار خداوند که فرموده است: «لَا تَسْأَلُونَنِي إِلَّا مِنْ أَدْنَىٰ لِي الرَّحْمَنُ وَقَالَ ضُؤَابًا»^۲ «یعنی در روز قیامت جز کسانی که از طرف خداوند برای سخن گفتن اذن داشته باشند و سخن صواب و درست بگویند دیگران نمیتوانند سخنی بگویند» پرسیدم حضرتش در پاسخ فرمودند سوگند بخداوند، آن کسانی که بآنها

چنین اذنی داده شده است ما هستیم و ما هستیم گویندگان سخن صواب و صحیح.

در این حال معاویه بن وهب گفت: قربانت گردم در آنروز سخن شما چیست و چه خواهید گفت؟

حضرت فرمودند: خداوند را تمجید می کنیم و به پیغمبر خدا صلی الله علیه وآله درود میفرستیم و برای شیعیان خود شفاعت می کنیم و خداوند نیز شفاعت ما را میپذیرد.^۱

۳- عبدالله بن عباس می گوید: از حضرت امیر مؤمنان علیه السلام شنیدم که فرمودند: حضرت پیغمبر صلی الله علیه وآله روزی بمنزل صدیقه طاهره در حالی که آن بانوی بزرگوار غمگین بود وارد گردید و چون دخترش را در حال اندوه و غم دید با کمال مهربانی از حالت اندوه دخترش پرسید حضرت زهرا (ع) گفت: بیاد روز قیامت و اینکه مردم در حال خشوع در پیشگاه پروردگار متعال ایستاده اند افتادم حضرت پیغمبر صلی الله علیه وآله فرمودند دختر من! آنروز روز بزرگی است ولی جبرئیل از جانب خداوند بمن خبر داده است اول کسی که روز قیامت سر از خاک بر میدارد و در پیشگاه خداوند حضور پیدا میکند من هستم از آن پس ابراهیم خلیل (ع) حضور می یابد و بعد از آن همسر تو علی بن ابی طالب حضور پیدا میکند سپس خداوند جبرئیل را به هفتاد هزار فرشته بسوی تو میفرستد اسرافیل نیز ۳ حمله از نور از برای تو میآورد و میگوید ای فاطمه ای دختر محمد «ص» برخیز و عرصه محشر قدم بگذار در این حال تو از جای خود با دلی مطمئن و روحی شادمان برویخیزی و برکتی از نور سوار و در حالی که هفتاد هزار فرشته پیشاپیش تو حرکت میکند بطرف عرصه محشر حرکت میکنی مادر تو خدیجه نیز که نخستین کسی است از زنان که به پیغمبر اسلام ایمان آورده و هفتاد هزار فرشته تیز او را همراهی می کنند باستقبال تو میآید و هنگامی که با این جلال و عظمت وارد صحرای محشر میشوی از جانب خداوند ندائی بگوش مردم میرسد که تو را بمردم

معرفی می کند و بعد از آن تو بر فراز منبری از نور قرار میگیری در این حال جبرئیل علیه السلام بتو میگوید: «حاجت خود را از خداوند بخواه» در این حال تو میگوئی پروردگارا تو خود میدانی فرزندان من حسن و حسین (ع) که حامل پرچم شهادت شدند و راه جهاد و مبارزه در راه تو را پیش پای انسانها گشودند و در راه مبارزه با ستم و ستمگران و جباران و روشن ساختن راه سعادت انسانها چه مصیبتها دیدند و چه مشقتها کشیدند و کسانی که مانع سعادت و رشد مردم بودند چه مشکلاتی فراراه آنها ایجاد کردند خداوند متعال بفرماید ای فاطمه تو اکنون بطرف بهشت حرکت کن و کلیه کسانی که راه فرزندان تو را پسموند و روئے آنها را در دنیا پیش گرفتند را بواسطه شفاعت خود وارد بهشت بگردان» در اینحال شدائد قیامت از رهروان راه تو برداشته میشود و بواسطه شفاعت تو همه آنها وارد بهشت میشوند.^۵

شفاعت علمای راستین اسلام

بعد بر اساس احادیث اهل بیت علیهم السلام گروه دیگری از شافعان روز قیامت «علمای راستین اسلام» میباشند علمائی که پس از تکمیل مراتب علمی و تهذیب اخلاق و تزکیه نفس خود مانند چراغ تابانی فراره مردم حرکت میکنند و راه سعادت و تکامل انسانها را روشن میسازند و آنها را در ابعاد فرهنگس اقتصادی اخلاقی، اجتماعی و سیاسی با کردار و قلم و بیان خود هدایت میکنند.

علمائى که از مکتب اهل بیت علیهم السلام الهام میگیرند و در این مسیر به تعلیم و تربیت مردم و ارشاد آنان میپردازند و در نشر آثار اسلامی می کوشند و لذا در روایات از آنها به «علماء شیعتا» یا فقها و یا فقهاء شیعتا تعبیر شده است.

در این مورد حضرت رضا علیه السلام فرمودند روز قیامت به عابد گفته میشود تو انسان خوبی

بودی ولی هدف و همت تو این بود که با انجام عبادت وسیله نجات خود را فراهم کنی هم اکنون بمنظور خود نائل گردیدی اینک به بهشت داخل شوی به فقہائی که راه خیر و صلاح را بروی مردم گشوده و آنانرا از شر و زیان دشمنانشان که انواع نقشه‌ها را در راه تضعیف و سقوط آنها کشیده‌اند نجات و راه بهشت و سعادت و تحصیل رضوان الهی را بآنها نشان دادند گفته میشود ای کسانی که متکفل اداره ایتم آل محمد صلی الله علیه وآله شدید و آنها را در مسیر فرهنگ و اخلاق و اقتصاد و سیاست اسلامی راهنمایی کردید اکنون در عرصه محشر توقف کنید تا هر کسی را که از نور راهنمایی شما استفاده کردند و علوم و معارف شما را فرا گرفتند و حتی کسانی که از علوم و معارف شاگردان شما و شاگردان شاگردان شما بهمین ترتیب تا قیامت استفاده کرده‌اند همه آنها را بطرف بهشت رهنمون باشید و آنها را به بهشت ببرید.

سپس آنحضرت اضافه کردند: «اکنون به بینید میان منزلت عابد و عالم چقدر تفاوت وجود دارد!»^۶

حضرت هادی علیه السلام فرمودند: روز قیامت علمای شیعه ما که شیعیان مستضعف و اهل ولایت ما را در دنیا راهنمایی و در ابعاد مختلف زندگی اداره کردند بعرضه محضر دژ حالی که انوار الهی از تاج کرامتی که بر سر آنها نهاده شده است میدرخشد گام میگذارند و هر یتمی از شیعیان ما را (بمعنای اینک شیعیان در زمان غیبت امام عصر علیه السلام دستشان از دامن امام زمانشان که در حقیقت پدر آنها و

مرئی و مدیر جامعه آنها است کوتاه شده است از آنان به «کلمه یتیم» تعبیر شده است) که تکفل و اداره کردند و از تاریکی جهل و نادانی نجاتش دادند و از بسندهای حیرت و سرگردانی آزادش ساخته‌اند را در پرتو انوار خود نجات می‌بخشند و آنها را به‌همراه خود به بهشت می‌برند.^۷

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند: روزی یکرزن در محضر مقدس صدیقه طاهره علیها السلام حضور یافت و گفت مادر ضعیفی دارم که مرا برای سؤال از مسأله‌ای درباره نماز بمحضر مقدس فرستاده است. سپس مسأله خود را بیان کرد و حضرتش پاسخ فرمودند و آنزن رفت دوباره برگشت و مسأله دیگری سؤال کرد آنحضرت جواب فرمودند و هجش تا ۱۰ مرتبه رفت و آمد کرد و هر دفعه مسأله‌ای سؤال کرد و پاسخ شنید از آن پس از این رفت و آمد مکرر و زیاد شرمند شد و گفت ای دختر عزیز پیغمبر (ص) بوسیله این رفت و آمد مکرر من مزاحمت فراهم کردم و این مزاحمت بر من سنگین است و لذا معذرت میخواهم.

حضرت زهرا (ع) با بیان یک مثل مطلب را برای آن زن روشن کردند و چنین فرمودند: آیا اگر کسی برای حمل باری از سطح زمین بارتفاع یک پام معمولی کرایه بسیار سنگین و گرانبهائی را به یک نفر که آن بار را حمل میکند بپردازد برای آن کسی که این بار را حمل میکند مشقت و زحمت است؟

آن زن گفت نه! حضرتش فرمودند: من برای جواب هر مسأله‌ای بیشتر از آن اندازه‌ای که زمین را تا عرش از لؤلؤ پرکنند بدست آوردم بنابراین هرگز پاسخ مسأله‌ای که از من پرسیدی برای من سنگین

و زحمت نیست بعد از آن، افزودند به علمای شیعه ما در روز قیامت خلعت‌های کرامت باندازه معلومات و جدیت و کوشششان در راهنمایی بشندگان خدا داده میشود و در این مورد تفاوت میان آنها بسیار است و بهر اندازه که معلوماتشان بیشتر و جدیت و کوشششان در ارشاد مردم زیادتر باشد خلعت‌های کرامت نیز بیشتر بآنها عطا میشود و حتی گاهی به یکی از آنها هزار هزار خله از نور جائزه و خلعت داده میشود از آن پس ندا کنند ای از جانب خداوند ندا میدهد ای کسانی که در دنیا متکفل اداره و تربیت یتیمان آل محمد (ص) شدید و آنها را که دستشان از دامن پدرانشان که امامان آنها میباشند کوتاه شده بود بوسیله راهنمایی خود نجات دادید هم اکنون اینان شاگردان شما هستند و همان یتیمی میباشند که متکفل تربیت و ارشاد آنها گردیدید و اینها را در راه خیر و صلاح بحرکت در آوریدید بنابراین از خلعت‌های کرامتی که خداوند بشما عنایت کرده است باینها بدهید در این هنگام آنها بهر کسی که از علوم و راهنمایی آنها به‌همان اندازه که بهره برده‌اند از آن خلعت می‌بخشد و دست آنها را میگیرند و نجاتشان میدهند به‌همین ترتیب کسانی را که حتی با واسطه از علوم و معارف آنها استفاده کرده‌اند نجات میدهند.^۸

- ۱- کفایة المؤمنین ج ۳ ص ۳۱۵
- ۲- بحار الانوار ج ۸ ص ۳۶ حدیث ۱۰
- ۳- سوره نباء آیه ۳۸
- ۴- بحار الانوار ج ۸ ص ۴۱ حدیث ۲۸
- ۵- بحار الانوار ج ۸ ص ۵۵ حدیث ۶۲
- ۶- بحار الانوار ج ۲ طبع جدید ص ۵
- ۷- بحار الانوار ج ۲ طبع جدید ص ۶
- ۸- بحار الانوار ج ۲ طبع جدید ص ۳

۵ پیامبر اکرم (ص):

«مَا مِنْ يَتِيمٍ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ مِنَ الْحِكْمَةِ إِلَّا كَانَ خَرَابًا.»

(تفسیر مجمع البیان ج ۱ ص ۳۸۲)

خانه‌ای که از برنامه صحیح حکیمانه بی بهره باشد ویرانه‌ای بیش نیست.